

Onderwijshuisvestings- Programma 2018

Gemeente Hilversum

Definitief concept 4 juli 2017

1 Inleiding OHP 2018

Sinds 1997 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de huisvesting van het primair onderwijs(PO), het voortgezet onderwijs (VO) en het speciaal onderwijs (SO en VSO). Gemeenten hebben de opdracht om te voorzien in adequate huisvesting. Deze zorgplicht staat omschreven in de onderwijswetgeving.

Voor de uitvoering van deze zorgplicht heeft iedere gemeente zijn eigen set van regels vastgelegd in een gemeentelijke verordening. De Hilversumse verordening is voor het laatst gewijzigd eind 2015.

Elk jaar wordt een Onderwijshuisvestingsprogramma (OHP) door het college vastgesteld. Hierin staan de concrete aanvragen voor huisvestingsvoorzieningen voor het volgende jaar. Met de gezamenlijke schoolbesturen vindt over het programma verplicht “op overeenstemming gericht overleg” plaats. Het OHP wordt vervolgens door het college vastgesteld.

Dit OHP 2018 geeft een nadere invulling van de jaarschijf 2018 onderwijshuisvesting uit de gemeente begroting. Een aantal aanvragen wordt afgewezen. Deze staan opgenomen in het ‘overzicht’ dat ook door het college wordt vastgesteld. Na besluitvorming in het college gaat het voorstel door naar raadscommissie en raad, aan wie wordt gevraagd op grond van haar budgetrecht de kredieten te voteren die voortvloeien uit het programma.

2 Uitgangspunten en ontwikkelingen

In de zomer van 2016 is door de gemeenteraad vastgesteld het Onderwijshuisvestingsbeleid 2017 -2024 en het OHP 2017. Dat vormt de basis van de opstelling van dit plan.

Nu al dringen zich **nieuwe ontwikkelingen** op die voor het programma 2018 en volgende jaren van belang zullen zijn.

- a. VNG, PO raad en VO raad hebben overeenstemming bereikt over de wijze waarop de renovatie van schoolgebouwen levensduur verlengend gefinancierd zou moeten worden. Zowel schoolbesturen als gemeenten dragen hiertoe bij. De nieuwe systematiek moet nog wettelijk worden verankerd. Het zal betekenen dat er meer toekomstgericht gewerkt zal gaan worden en de jaarlijkse OHP's mogelijk verdwijnen. De finesses van de overeenkomst zullen in de loop van dit jaar duidelijk worden waarna dit verwerkt moet worden in een “nieuwe” gemeentelijke verordening.
- b. Zoals gebruikelijk hebben we als gemeente prognoses laten maken voor de raming van het aantal leerlingen per school. De prognoses zijn achter het voorstel gevoegd. Wat opvalt is dat het totaal aantal leerlingen, in tegenstelling tot eerdere verwachtingen, nog steeds blijft stijgen. De stijging van het aantal basisschoolleerlingen concentreert zich voornamelijk in Hilversum Oost. Voor de VO scholen geldt dat alleen al ten opzicht van vorig jaar het aantal leerlingen met 300 is toegenomen. Voor de toekomstige jaren wordt nog eens een verdere toename voorspeld van minimaal 300 leerlingen. Gedeeltelijk zijn deze leerlingen uit de regio afkomstig. Het gevarieerde en kwalitatief uitstekende scholenaanbod in Hilversum zal hiertoe zeker bijdragen. Inmiddels is duidelijk uit de inschrijvingen bij de scholen dat het aantal leerlingen voortgezet onderwijs in Hilversum voor het komende schooljaar daadwerkelijk zal afnemen met ca 100. Na jaren van groei is dit voor het eerst een niet voorziene teruggang. Met de betrokken schoolbesturen zal analyse worden gemaakt in de loop van november.
- c. Toename ook van leerlingen bij het in Hilversum gevestigde Internationale Onderwijs. Vanuit de Metropool Regio Amsterdam (MRA) is een deltaplan internationaal onderwijs tot stand gebracht met als doel het aantal plaatsen m.i.v. schooljaar 2017-2018 voor internationaal onderwijs fors te vergroten. Ook Hilversum is bezig te bezien in hoeverre we op de korte maar ook op de lange termijn aan de ruimere vraag zullen kunnen voldoen. In het maart 2017 is hierover een wethoudersbrief naar de raadsleden gestuurd.

- d. Ook het “Passend Onderwijs” dat langzamerhand zichtbaar wordt in wijzigingen van leerlingenstromen van Speciaal Onderwijs naar meer reguliere voorzieningen, zal tot aanpassingen in de onderwijshuisvesting aanleiding geven. In samenspraak met de schoolbesturen, samenwerkingsverbanden in de regio en gemeenten zal dit proces meer breder moeten worden vormgegeven.

Voor investeringen in onderwijs huisvesting wordt het principe van de **gesloten box** gehanteerd. Dit houdt het volgende in:

- a. Wanneer er in enig jaar overschotten ontstaan vallen deze niet terug naar de algemene middelen maar blijven deze geormerkt voor investeringen in de onderwijshuisvesting.
- b. Een overschrijding op een geraamde investering moet worden opgevangen binnen de gesloten box

3. Risico's

Algemeen uitgangspunt voor de gemeente Hilversum is om te voldoen aan de zorgplicht. De risico's die zich in het kader van het uitvoeringsprogramma, het OHP, voordoen en moeten worden opgevangen binnen de gesloten box, zijn:

- Aanbesteding van de bouwprojecten boven de geraamde normkosten. In een aantrekkende markt van nu zal dat sneller het geval zijn;
- De normkosten, waarop wordt geraamd, houden geen rekening met extra gemeentelijke eisen op het gebied van ruimtelijke ordening, milieu/duurzaamheid of welstand en kunnen tot overschrijdingen leiden;
- Er kunnen zich nieuwe ontwikkelingen voordoen, zoals: verandering in leerlingenaantallen of onvoorzien grotere aantallen leerlingen. Dit kan tot financiële overschrijdingen leiden. Door gebruik te maken van onderwijsruimte bij andere scholen (medegebruik) kan veel directe nood worden opgevangen en kunnen kosten beheersbaar blijven. Praktisch en/of juridisch is dit echter niet altijd te realiseren.
- In Hilversum is een aanzienlijk deel van de scholen gehuisvest in monumentale panden. Uitbreidingen bij dergelijke panden zijn, indien mogelijk, vaak kostbaar. Ook het onderhoud van de monumentale panden is punt van aandacht. De schoolbesturen hebben sinds 2015 de plicht deze zelf te onderhouden met de standaard budgetten van rijkswege. Die zijn niet altijd toereikend.
- Ondanks een zorgvuldige voorbereiding en een goede aanbesteding in de bouwfase, kunnen zich onvoorzien bijzondere omstandigheden voordoen die redelijkerwijs niet kunnen worden opgevangen door de bouwheer (schoolbestuur). Dit vergt individuele oplossingen.
- Calamiteiten als brand of extreme schade die zich kunnen voordoen. De gemeente heeft wel alle schoolgebouwen verzekerd.

4. Aanvragen 2018

De schoolbesturen moeten wanneer zij aanspraak menen te kunnen maken op een voorziening, daarvoor een aanvraag indienen in het kader van het onderwijshuisvestingsprogramma.

In onderstaand overzicht zijn de aanvragen opgenomen die voor het onderwijshuisvestingsprogramma 2018 zijn gedaan. In de rechter kolom is het advies weergegeven om de voorziening al dan niet toe te kennen. Dit advies wordt in de tekst daarna per school toegelicht.

Over de ingediende aanvragen is separaat overleg gevoerd met de betreffende schoolbesturen.

Bij de beoordeling van de aanvragen heeft een toetsing plaatsgevonden aan de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Hilversum 2016. Het meest wezenlijke daarvan vormt het bruto vloeroppervlak van een schoolgebouw ten opzichte van het aantal aanwezige leerlingen en de leerlingprognose.

	School	Aanvraag	OHP 2018 –advies en onderbouwing, samenvatting
1	Stichting Hilversumse Montessorischolen – Montessori Centrum	Upgrading gymzaal	In voorgaande jaren is de upgrading van het gymnastieklokaal al gehonoreerd. Realisatie is door omstandigheden nog niet gelukt maar blijft gewenst. Honoreren conform berekende kosten . Aanvullend budget nodig van € 245.000,-
2	Gooise Scholen Federatie Gooise Praktijkschool Laapersboog 15	Uitbreiding en herindeling Gooise Praktijkschool	Herindeling afwijzen. Dat is de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur. Uitbreiding praktijkruimte toewijzen. Normkosten inclusief eerste inrichting toewijzen ten bedrage van € 180.353,-.
3	Verenigde Scholen J.A. Alberdingk Thijm Wilgetoren	Uitbreiding en in gebruik neming Kamerlingh Onnesweg 2	€ 415.705,- overeenkomstig planning en besluitvorming in OHP 2017
4	Verenigde Scholen J.A. Alberdingk Thijm Wilgetoren	Herstel constructiefouten Kamerlingh Onnesweg 2 (asbest)	De kosten van asbestverwijdering vergoeden. Tot een bedrag van € 74.450,-. Overige kosten afwijzen.
5	Verenigde scholen J.A. Alberdingk Thijm De Wilge	Uitbreiding en OLP De Wilge	Aan de ruimtebehoefte wordt middels medegebruik (3 lokalen locatie Jan Blankenlaan totaal 364 m2 BVO) tegemoet gekomen. Extra OLP toevoegen van € 21.945,-
6	Verenigde scholen J.A. Alberdingk Thijm Aloysiuscollege	beschikbaar stellen extra gymnastiekruimte	Voldoende gymnastiekuren toewijzen
7	Verenigde scholen J.A. Alberdingk Thijm Alberdings Thijm College Laapersveld	Renovatie Alberdingk Thijm College Laapersveld	Aanvraag afwijzen voor 2018. Overleg met schoolbestuur vervolgen in afwachting van wettelijke regeling renovatie
8	Verenigde scholen J.A. Alberdingk Thijm Alberdings Thijm College Laapersveld	Uitbreiding Alberdingk Thijm College Laapersveld	Aanvraag toewijzen en gebruiksvergoeding van € 40.000,- per jaar toekennen. Nevenvestiging Peter Planciusplein 10 omzetten naar Laaperveld 13.
9	Stip Openbaar Basisonderwijs Violenschool International Department	Aanvulling onderwijsleerpakket en meubilair ivm groei aantal leerlingen	Aanvraag toekennen voor OLP van € 19.656,-
10	Stip Openbaar Basisonderwijs Lorentzschool	Eerste inrichting en meubilair Lorentzschool	Afwijzen, eerste inrichting is reeds toegewezen
11	Stip Openbaar Basisonderwijs	Eerste inrichting en meubilair Daltonschool	Toekennen OLP voor 67 m² is € 9.020,-
12	Stip Openbaar Basisonderwijs Sterrenschool	Vervangende nieuwbouw	Tweede gedeelte van het geraamde krediet toekennen voor Vervangende nieuwbouw Sterrenschool € 978.428,- plus Gymzaal Sterrenschool € 545.328,-
13	Stip Openbaar Basisonderwijs Sterrenschool	Toevoegen krediet voor realiseren peuterspeelzaal	Een krediet toevoegen van € 222.596,- voor het aanvullend aan de school realiseren van 113 m² extra voor VVE peuterspeelzaal. Rendabele investering. Bedrag wordt door schoolbestuur terugbetaald uit huuropbrengsten.
14	Stichting Islamitische scholen NOOR Buisweg 9	Uitbreiding van de school, door ingebruikname 2 ^e verdieping. Aanvulling OLP	Aanvraag uitbreiding afwijzen voor 2018, maar meewerken aan ingebruikname middels voorfinanciering door schoolbestuur. Aanvulling OLP met € 16.829,- voor leerlingengroei in bestaande ruimte.
15	Stichting Elan Klimopschool Hoflaan 10A	Renovatie van het midden gedeelte	Aanvraag afwijzen. Betreft onderhoud voor rekening van schoolbestuur.
16	J.H. Donnerschool Lopes Diaslaan 2	Uitbreiding van het schoolgebouw	Aanvraag toewijzen. Er bestaat recht op uitbreiding. € 304.962,- normkosten voor aanbouw plus een bedrag voor OLP en meubilair van € 24.414,-.

Toelichting per aanvraag:

1. Stichting Hilversumse Montessorischolen – Montessori Centrum. Upgrading gymzaal

Eerdere plannen voor nieuwbouw van een gymzaal naast de school zijn al geschrapt wegens het niet beschikbaar zijn van te bebouwen grond. De omliggende gronden zijn eigendom van het kerkbestuur die de gronden niet wil verkopen.

In het OHP 2017 is wel afgesproken dat in de loop van 2016/2017 zal worden onderzocht wat de mogelijkheden nog zijn voor een upgrading van hun eigen te kleine gymzaal tot een beter bruikbaar gymlokaal (geen realisatie van een volwaardige nieuwe gymzaal). De al eerder beschikbaar gestelde voorbereidingskredieten van € 20.000,- en € 100.000,- kunnen daarvoor worden ingezet. Als er acceptabele uitvoerbare plannen zijn komt een kredietaanvraag terug in een volgend Onderwijs Huisvestingsprogramma.

Daarnaast is het zowel voor de school als voor de gemeente van belang dat de locatie Naarderstraat 100 in de naaste toekomst waarborgen biedt de school voort te kunnen zetten. De ligging van de school op het binnenterrein van het “Onze Lieve Vrouwe Eiland” maakt dat speciale gemeentelijke aandacht daarvoor noodzakelijk is. Medewerking van het kerkbestuur blijft, vanwege het eigendom van de gronden om de school, noodzakelijk.

Inmiddels is een uitvoerbaar plan door de school voorbereid. Ook hiervoor is weer de medewerking van het kerkbestuur noodzakelijk. Met het kerkbestuur en het schoolbestuur wordt hierover intensief overleg gevoerd. Over de hoofdlijnen voor een nieuw langjarig huurcontract met het kerkbestuur voor de omliggende grond van de school, is overeenstemming bereikt. Na definitieve overeenstemming kan het plan door de school op korte termijn worden gerealiseerd. Er is een aanvullend krediet van € 245.000,- nodig om tot realisering over te gaan. Voorgesteld wordt dit bedrag in het OHP 2018 op te nemen. Daarvoor is nodig dat het geplande krediet voor dit doel wordt overgeheveld uit de jaarschijf 2019 naar 2018

2. Gooise Scholen Federatie – Uitbreiding en herindeling Gooise Praktijkschool

Het aantal leerlingen op de school is de laatste jaren toegenomen. Sinds de school is gevestigd op de nieuwe locatie aan de Laapersboog is het aantal leerlingen gegroeid van 268 eind 2012 naar 308 eind 2016. De prognose geeft aan dat dit hoge niveau aanhoudt.

Het is de enige praktijkschool in Gooi en Vechtstreek. De aanvraag bestaat uit twee onderdelen:

- Interne verbouwing, herschikking praktijkruimte
- Aanbouw van een praktijklokaal/-restaurant.

De interne verbouwing levert geen oppervlakte onderwijshuisvesting op. Als de school de interne ruimte wil reschuffelen is dat voor rekening van het schoolbestuur. Dat deel van de aanvraag wordt niet gehonoreerd.

Wel is duidelijk dat de school een ruimtetekort heeft overeenkomstig de uitgangspunten van de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Hilversum 2016. De ruimtebehoefte is bij het huidige aantal leerlingen 4042 m², terwijl het beschikbare bvo 3590 is. Er is dus een tekort van 452 m².

De uitbreiding, die de school heeft voorgesteld, belooft slecht 65 m² en is gesitueerd aan de spoorzijde van de school. Het is niet mogelijk om bij de school meer meters aan te bouwen. De ruimtes in de school worden efficiënt gebruikt. Het gaat hier om een uitbreiding van de praktijkruimte horeca. Dat kan niet in een ander gebouw met regulier klaslokalen plaatsvinden.

Gezien de leerlingenpopulatie en de wijze waarop het onderwijs is georganiseerd, ligt het niet voor de hand dat uitbreiding van de praktijkschool in bestaande onderwijsruimte (medegebruik) elders kan plaatsvinden. Een uitzondering kan zijn de naastgelegen Annie M.G. Schmidtschool. Voor eventueel extra noodzakelijk ruimtegebruik in de toekomst zal hiernaar verwezen worden.

Voorgesteld wordt om de beperkte uitbreiding van de Gooise Praktijkschool te honoreren en voor de toekomst te verwijzen naar medegebruik in de naastgelegen school indien daar ruimte beschikbaar is.

De normkosten voor de uitbreiding belopen € 180.353,- (incl. eerste inrichting ten bedrage van €49.024,-). De daadwerkelijke kosten zijn geraamd op € 213.808,-.

Voorgesteld wordt de kosten nu op niveau normkosten te honoreren en eventueel noodzakelijke extra kosten uit de gesloten box onderwijsvesting te voldoen.

3. **Verenigde Scholen J.A. Alberdingk Thijm - Uitbreiding en in gebruikneming Kamerlingh Onnesweg 2 gecombineerd met**
4. **Verenigde Scholen J.A. Alberdingk Thijm – Herstel constructiefouten Kamerlingh Onnesweg 2 (asbest)**

De aanvraag voor uitbreiding en Kamerlingh Onnesweg 2 als nieuwe plek voor de huisvesting van de Wilgetoren is in het OHP 2017 al gehonoreerd. De verbouwing is door het schoolbestuur voortvarend ter hand genomen en zal in juni 2017 zijn afgerond. Het benodigde krediet, dat door de raad in zijn geheel al is goedgekeurd, is over 2 jaarschijven uitgesmeerd. Het tweede gedeelte, € 415.705,- wordt in dit OHP beschikbaar gesteld.

Tijdens de verbouwing is het schoolbestuur onverwacht gestuit op de aanwezigheid van asbest in het pand. Een deel van de asbestproblemen waren bekend en vastgelegd in een onderzoeksrapport (2011). Destijds in opdracht van de gemeente uitgevoerd. Aanwezigheid van asbest bleek beperkt. Als het onderzoek beter was uitgevoerd waren de kosten ten laste van de gemeente gekomen. Nu heeft het schoolbestuur het onverwachte nadeel voor haar rekening moeten nemen. Uit een oogpunt van redelijkheid stellen wij voor deze te vergoeden (constructiefout). Daarmee is een bedrag gemoeid van € 74.450,-. Het overige deel van de opgevoerde kosten wordt afgewezen omdat dit geen betrekking heeft op de asbestsanering (constructiefout).

5. Verenigde Scholen J.A. Alberdingk Thijm - Uitbreiding en OLP De Wilge

Het ruimtetekort in De Wilge is al een langer lopende zaak. In het OHP 2015 hebben wij ons op het standpunt gesteld dat uitbreiding via medegebruik elders dient te worden opgelost. Het schoolgebouw van De Wilge zelf is in 2010 en in 2013 nog uitgebreid met in totaal 3 lokalen. Daarmee is alle beschikbare ruimte feitelijk benut. Aanbouw op eigen terrein is ruimtelijk niet meer mogelijk.

Ten aanzien van medegebruik is geruime tijd (2015) gekeken naar beschikbare mogelijkheden. Dit heeft niet tot een bevredigende oplossing geleid. In 2016 is de mogelijkheid voor medegebruik in een deel van 't Hoffplein in beeld gekomen. Daar stemde het schoolbestuur toen mee in. Ook de afbouw van de Minckelersschool van STIP (door de uitbreiding van de International Primary School in die locatie) zou in Van 't Hoffplein plaatsvinden. Nu blijkt dat de combinatie daarvan toch teveel is in dat pand. Het schoolbestuur van De Wilge heeft nu aangeboden gekregen om tijdelijk gebruik te maken van locatie Jan Blankenlaan. Het betreft 3 lokalen met nevenruimten (en eigen schoolplein) van in totaal 364 m2 BVO met ingang van augustus 2017 tot en met schooljaar 2018-2019.

Naar verwachting zal het leerlingenaantal van De Wilge en dat van enkele andere scholen in de wijk Oost nog groeien. Mocht De Wilge na het schooljaar 2018-2019 volgens de verordening ruimtebehoefte hebben dan ligt medegebruik in de nabijheid van het hoofdgebouw voor de hand in bestaande onderwijspanden. Dit zou de locatie Jan Blankenlaan, Van 't Hoffplein of inwoning elders in de wijk kunnen zijn. Pas wanneer een passende andere locatie door de gemeente is aangeboden kan de tijdelijke huisvesting in de Jan Blankenlaan worden verlaten. De gemeente streeft daarbij steeds naar oplossingen die ook voor het betrokken schoolbestuur acceptabel zijn.

Tijdens deze periode wordt de verwachte groei van de leerlingen in Hilversum Oost nauwlettend gemonitord. Met de betreffende schoolbesturen in deze wijk (VSAT, STIP en Proceon) zullen periodiek de consequenties van deze groei voor de huisvesting worden besproken.

Met de oplossing zoals nu geboden is het ruimtetekort bij De Wilge, dat is opgelopen tot 357 m² BVO, niet meer aan de orde.

Behalve het bedrag dat al is gereserveerd in OHP 2017 voor eerste inrichting en onderwijsleerpakket is aanvullend 163 x € 134,63 is € **21.945,-** extra nodig zodra de uitbreiding is gerealiseerd.

6. Verenigde scholen J.A. Alberdingk Thijm - beschikbaar stellen extra gymnastiekruimte

Het Aloysius College is in een aantal jaren uitgegroeid tot een school met 553 leerlingen. De groei is hard gegaan:

01-10-2016	553
01-10-2015	520
01-10-2014	442
01-10-2013	358

Het aantal gymnastiekuren dat voor dit aantal leerlingen nodig is (52) kan niet alleen in de gymzaal van de school worden ondergebracht. In overleg met de school zullen wij bezien of een andere oplossing in bestaande gymaccommodatie(s) gevonden kan worden. Als dat niet lukt – de meeste VO-scholen en gymzalen zijn overvol – zal worden uitgeweken naar een sporthal. De kosten voor de ontbrekende uren binnen de eigen locatie(s), waarover de gemeente vooraf akkoord heeft gegeven, zullen worden vergoed. In dit geval is een schatting van het tekort aantal uren gemaakt van 16 per week, waarvoor sporthal De Lieberg kan worden gebruikt. Het maximale aantal uren zal nog definitief worden berekend aan de hand van een schriftelijke opgave van het schoolbestuur van de eigen gymnastiekcapaciteit en de benodigde uren.

7. Verenigde Scholen J.A. Alberdingk Thijm – Renovatie Alberdingk Thijm College Laapersveld

Het schoolgebouw aan het Laapersveld is vanaf 1975 in gebruik. Het schoolbestuur is van oordeel dat een algehele renovatie van het schoolgebouw nodig is. Alle overige VO scholen zijn eerder gerenoveerd met middelen van diverse partijen.

Het onderhoud van een schoolgebouw is conform de regelgeving de zorg van het schoolbestuur. Wanneer sprake is van noodzakelijke herbouw is de gemeente verantwoordelijk. Het overgangsgebied is grijs en wettelijk nog niet gedefinieerd. Er is een akkoord op hoofdlijnen tussen VO-raad, PO-raad en de VNG.

De bedoeling van de aanvraag van het schoolbestuur is dat de school samen met de gemeente naar oplossingen zoekt in de geest van het overleg tussen PO-raad, VO-raad en VNG over het onderwerp levensduur verlengende maatregelen. Dit betekent dat naast een meer jaren onderhoudsplan ook de historie van het onderhoud inzichtelijk moet zijn voor beide partijen. Eveneens is een integraal huisvestingsplan nodig waarin opgenomen de huisvestingswensen / -visie van de school. Afgesproken wordt dit met elkaar in kaart te brengen. De financiële vertaling zal achteraf worden gemaakt zodra het ministerie hier beleidsregels voor heeft vastgesteld. De school zal de benodigde gegevens bij elkaar zoeken en aan de gemeente overhandigen.

Het proces zal worden vervolgd. De aanvraag voor 2018 wordt afgewezen.

8. Verenigde Scholen J.A. Alberdingk Thijm – Uitbreiding Alberdingk Thijm College Laapersveld

Het aantal leerlingen op deze school voor voortgezet onderwijs is al jaren achtereenvolgens aan het groeien:

01-10-2016	1286
01-10-2015	1198
01-10-2014	1125
01-10-2013	1051
01-10-2012	966

In het OHP 2016 is hiervoor al eerder een voorziening getroffen door gebruik te maken van het pand Peter Planciusplein 10 eigendom van het schoolbestuur. De gemeente verstrekt hiervoor aan het schoolbestuur een gebruiksvergoeding, gebaseerd op de werkelijke kosten

Inmiddels is het totaal van de oppervlakte van beide panden, totaal 7.680 m², onvoldoende om alle leerlingen te huisvesten. Volgens de verordening is daarvoor 8.665 m² nodig, een verschil van 985 m² waarmee de drempel van 10% wordt overschreden.

Het schoolbestuur verzoekt op termijn akkoord te gaan met verhuizing van de tijdelijke nevenvestiging van Peter Planciusplein 10, naar Laapersveld 13. Dit pand ligt direct naast de hoofdlocatie Laapersveld en is recent door het schoolbestuur in eigendom verworven.

Bij verzoeken om uitbreiding wordt eerst gekeken naar realistische mogelijkheden voor medegebruik, eerst in de schoolgebouwen waar het schoolbestuur de beschikking over heeft, en vervolgens in panden van andere schoolbesturen. VSAT zelf heeft een overschot aan ruimte in Groot Goylant

Rekeninghoudend met de afspraken rond de verhuur aan het MBO is hier geen ruimte beschikbaar.

Het is bovendien vanuit onderwijskundig oogpunt wenselijk de VSAT leerlingen zoveel mogelijk binnen één locatie onder te brengen. Met de aankoop door het schoolbestuur van Laapersveld 13 is dat op termijn mogelijk. De ruimten zullen door het schoolbestuur gefaseerd geschikt worden gemaakt voor het onderwijs aan de VO leerlingen.

De eerdere overeenkomst voor tijdelijk gebruik van Peter Planciusplein 10 komt te vervallen na het beschikbaar komen van het totaal bruto vloeroppervlak (BVO) (1675 m², zoals aangevraagd) aan Laapersveld 13. Deze locatie wordt gezien als één locatie met Laapersveld 11.

De fasering in de uitbreiding van het BVO ziet er als volgt uit:

Per 1-1-2018 - 685 m² Peter Planciusplein 10 plus een nader aan te geven aantal beschikbare m² Laapersveld 13.

Per 1-8-2022 (of zoveel eerder en afhankelijk van de ruimtebehoefte op dat moment).- Laapersveld 13 **1675 m² (Peter Plantiusplein 10 is dan niet meer in gebruik voor Alberdingk Thijm College)**. Extra m² in dit pand moet jaarlijks via het OHP worden aangevraagd.

De vergoeding zal worden gebaseerd op de werkelijke kosten (uitsluitend de kapitaallasten voor aanschaf en verbouw van het onroerend goed) en bedraagt niet meer dan de werkelijke kosten met een maximum van € 75,- per m².

De vergoeding kan in 2018 worden betaald uit de door de gemeente ontvangen vergoeding van het schoolbestuur voor verhuur van ruimte in Groot Goylant aan het MBO.

Met het schoolbestuur VSAT zijn integrale afspraken gemaakt over de benutting van de capaciteit van de diverse onderwijsgebouwen voor voortgezet onderwijs. Deze afspraken worden naar aanleiding van dit OHP geüpdatet middels een separate brief van de gemeente aan VSAT. De nieuwe locatie Laapersveld 13 zal daarvan ook onderdeel gaan uitmaken.

9. Stip Openbaar Basisonderwijs – Eerste inrichting en meubilair Violen school Internationaal Department (IPS)

Het schoolbestuur heeft aanvragen ingediend voor eerste inrichting en meubilair. In het verleden is al OLP toegekend voor 2242 m² BVO. Ruimtebehoefte nu 2388 m². Verschil is 146 m² en betekent een aanvullend OLP bedrag van € 19.656,-.

10. Stip Openbaar Onderwijs – Eerste inrichting en meubilair Lorentzschool

Ook voor de Lorentzschool zijn dezelfde aanvragen ingediend. Dit is overbodig, omdat voor de gehele oppervlakte van de twee schoollocaties (Lorentzstraat en Anna's Hoeve nieuwbouw, die in het komende schooljaar wordt betrokken) inmiddels OLP budget is toegekend.

11. Stip Openbaar Onderwijs – Eerste inrichting en meubilair Daltonschool

Tenslotte eenzelfde verzoek voor de Daltonschool. De extra ruimte is destijds van Proceon overgenomen in verband met de beëindiging van de daar gevestigde Ichtusschool. OLP is reeds toegekend voor 1265 m². De ruimtebehoefte van de school, in verband met leerlingengroei, is nu 1332 m². BVO is 1365 m². Toekennen OLP voor 67 m² is € 9.020,-.

12. Stip Openbaar Onderwijs – Vervangende nieuwbouw Sterrenschool

In het OHP 2017 is het eerste deel van het budget voor vervangende nieuwbouw van de Sterrenschool opgenomen. In de jaarschijf 2018 van de meerjarenraming is het tweede gedeelte opgenomen:

- Vervangende nieuwbouw Sterrenschool   € 978.428,- plus
- Gymzaal Sterrenschool   € 545.328,-

Deze kredieten zijn door de raad al goedgekeurd

Het proces om te komen tot een nieuwe Sterrenschool op de huidige locatie verloopt voorspoedig. Een schetsplan is gemaakt en ter kennis gebracht van het college. Uiteraard zijn ook de ouders en de omwonenden bij de planvorming betrokken. Ter informatie is het schetsontwerp bij dit OHP gevoegd. Doelstelling van het schoolbestuur is om een zeer duurzame school te ontwikkelen. In het bijgevoegde ontwerp en beschrijving is dit verder geconcretiseerd.

13. Stip Openbaar Onderwijs – aanvulling bouwplan Sterrenschool met peuterspeelzaal

Het schoolbestuur heeft verzocht om aanvullend aan de normkostenvergoeding voor de bouw van de school, de bouwkosten voor een peuterspeelzaal toe te voegen. STIP zal deze extra investeringskosten terugbetalen middels een huurovereenkomst. STIP verhuurt de ruimte aan de peuterspeelzaal. Voor de gemeente is het een rendabele investering. Naast de extra uitgaven staat er een gelijk bedrag aan inkomsten tegenover. De totale extra bouwkosten zijn voor 113 m² geraamd op € 222.596,-

14. Stichting Islamitische scholen NOOR – ingebruikname 2^e verdieping Buisweg 9

Het aantal leerlingen op basisschool Al Ayoub is dit jaar hard gegroeid, van 87 naar 114 leerlingen. Volgens de prognose zal dit aantal verder doorgroeien. Dat komt doordat in de hoogste groepen minder leerlingen zitten dan in de onderbouw. Het verschil tussen uitstroom en instroom is de laatste jaren positief. Er is voldoende ruimte in het schoolgebouw op de 2^e verdieping. De school wil deze graag in gebruik gaan nemen. Bij de ingebruikname van dit deel van het schoolgebouw zal door Al Ayoub zelf de noodzakelijke afwerking van de ruimten als: wanden, plafonds, vloeren en sanitair moeten worden opgepakt. Volgens de berekening van de ruimtebehoefte is er nog geen recht op uitbreiding. Het tekort belooft 31 m². De drempel voor uitbreiding in de verordening is 90 m². De aanvraag zal daarom worden afgewezen.

Wel is er recht op aanvulling van OLP. Er is voor 690 m² OLP eerder beschikbaar gesteld en de in gebruik zijnde ruimte bedraagt 725 + 90 m² voor de speelzaal is 815 m². Het verschil, 125 m² x € 134,63 is € **16.829,-**

Het schoolbestuur wil de uitbreiding op de 2^e verdieping zelf voorfinancieren.

Van de kant van de gemeente bestaat geen bezwaar tegen deze voorfinanciering voor het gereed maken van 2 lokalen, mits:

- De offertes van te voren door de gemeente zijn goedgekeurd, zodat van te voren overeenstemming is over de te maken kosten die mogelijk op een later moment door de gemeente kunnen worden vergoed.
- Vergoeding van de gemaakte kosten door de gemeente vindt alleen plaats als het aantal leerlingen op enig moment daadwerkelijk recht op de uitbreiding geeft. Het risico van de voorinvestering ligt dus volledig bij het schoolbestuur.

Verder is in het overleg tussen schoolbestuur en gemeente afgesproken dat de leerlingengroei afkomstig zal zijn uit de regio Gooi en Vechtstreek.

Voor OHP 2018 kan het budget nog niet worden opgenomen, omdat daarvoor het leerlingenaantal per 1 oktober 2016 onvoldoende is. Voor het eerst per begin 2019 kan het budget beschikbaar komen, mits aan de voorwaarden hierboven wordt voldaan. Daarvoor moet dan opnieuw een aanvraag OHP 2019 worden ingediend.

15. Stichting Elan – Renovatie oude deel Klimopschool

Stichting Elan heeft voor haar Klimopschool in Hilversum aan de Hoflaan een huisvestingsaanvraag ingediend in het kader van de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Hilversum. De aanvraag betreft renovatie van het oudste deel van de Klimopschool. Dit blijkt te dateren uit 1986 in plaats van uit 1954, zoals de aanvraag aangeeft. De gymzaal, die wel uit 1954 stamt, zou volgens het schoolbestuur ook toe zijn aan renovatie.

Net als eerder aangegeven, zijn de spelregels over de verantwoordelijkheid tussen gemeente en schoolbestuur, als het gaat om renovatie, landelijk nog niet uitgekristalliseerd. De gemeente heeft in het Integraal Beleidsplan Onderwijshuisvesting wel bepaald dat het gaat om panden met een minimale leeftijd van 40 jaar.

De werkzaamheden die het schoolbestuur wil laten uitvoeren betreffen feitelijk normaal onderhoud die in een meer jaren onderhoudsplan thuis horen.

Voor het schoolbestuur vormt wel een probleem dat de overdracht van het onderhoud aan de schoolbesturen met ingang van 2015 heeft plaatsgevonden. Daardoor heeft het schoolbestuur niet de tijd gehad om voldoende middelen te reserveren om alle werkzaamheden nu in één keer aan te kunnen pakken. Het levensduur verlengend onderhoud van de gymzaal valt wel onder de verantwoordelijkheid van de gemeente.

De gemeente heeft wel de verantwoordelijkheid gehouden voor het buitenonderhoud van de gymzalen. Voor de gymzaal van de Klimop staan onderhoudswerkzaamheden in het MOP van de gemeente in 2021 en 2016 voor kozijnen en dak. Algehele renovatie is daarin voor geen enkele gymzaal opgenomen. Onderzocht zal worden in hoeverre de rijksbekostiging en de klokurenvergoeding voor exploitatie van de gymzalen toereikend is voor de instandhouding van een gymzaal inclusief inrichting door het schoolbestuur

Voorgesteld wordt de aanvraag voor 2018 af te wijzen.

16. J.H. Donnerschool - uitbreiding schoolgebouw

De leerlingenpopulatie van de Donnerschool is toegenomen. Sinds 2012 is de school gevestigd aan de Lopes Diaslaan 2 in Hilversum.

In samenwerking met jeugdzorg (Youké en de Bascule) is een specifieke groep van 8 leerlingen toegevoegd, de zgn. regenbooggroep. Dit is een groep kinderen met complexe problematiek, waarvoor vanuit de zorgstructuur van het speciale basisonderwijs onvoldoende mogelijkheden kunnen worden geboden. Voor hen wordt een onderwijs zorgcombinatie geboden in deze school. Deze kinderen dreigen vaak uit te vallen en komen dan thuis te zitten. Het gaat om kinderen van 7 tot 11 jaar, die gedurende ca 1 jaar aan dit programma kunnen deelnemen. De extra begeleiding die dit vergt wordt vanuit de jeugdzorg toegevoegd.

Deze extra voorziening is tot stand gekomen als gevolg van de invoering van passend onderwijs. Voor een heel moeilijke groep wordt hiermee een goede oplossing gevonden. Na het jaar extra intensieve begeleiding kan vervolg worden gevonden op een reguliere school.

In verband met de leerlingengroei is de ruimtebehoefte groter dan de ruimte die de school heeft. Er is een formeel tekort van 172 m².

Op basis van de normkosten is hiermee een bedrag gemoeid van € 304.962,- plus een bedrag voor OLP en meubilair van € 24.414,-.

Het schoolbestuur is verder van plan voor aanvullende (bijzondere) voorzieningen overleg te voeren met andere maatschappelijke partners.

17. Gymzaal Oost

Dit opgenomen budget in het programma voor 2018 wordt niet door één van de schoolbesturen aangevraagd maar zal dienen voor noodzakelijke extra capaciteit aan gymnastiekaccommodatie in Hilversum Oost. Met name voor de verder gelegen school Anna's Hoeve is binnen redelijke afstand geen voorziening voor bewegingsonderwijs voorhanden. De afstand tot sporthal De Lieberg voldoet wel aan het wettelijke maximale afstandscriterium waar de school in ieder geval voorlopig gebruik van zal maken. Ook voor enkele andere scholen in Oost zal deze gymzaal gebruikt kunnen worden. Een locatie onderzoek daarvoor is momenteel gaande.

18. Bijdrage uit middelen ISV

Bij de nieuw te bouwen Sterrenschool wordt ingezet op een bredere aanpak in de buurt. Zo worden eveneens aanpassingen doorgevoerd in de openbare ruimte bij de Huygenstraat en Van Leeuwenhoekstraat. De kosten die hiermee gemoeid zijn komen niet uit de onderwijsbudgetten maar zullen worden bekostigd uit andere gemeentelijke middelen..

5. Onderwijshuisvestingsprogramma 2018

OHP	Omschrijving	2018
Beschikbaar in begroting 2018		4.150.000
<i>Aframing Trappenberg</i>		<i>1.730.000</i>
Restant te besteden 2018		2.420.000
Toevoeging uit begroting 2019	Upgrading gymzaal montessorischool	300.000
Toevoeging uit begroting 2020	Gymzaal Oost nieuwbouw	735.000
Toevoeging uit gesloten box		116.090
Nieuw budget 2018		3.571.090
Montessorischool Centrum	Upgrading gymzaal	245.000
Gooise Scholen Federatie	Uitbreiding praktijkruimte OLP	131.329 49.024
VSAT-Wilgetoren	Uitbreiding en ingebruikneming Kamerling Onnesweg 2	415.705
VSAT-Wilgetoren	Verwijderen asbest	74.450
VSAT- De Wilge	OLP	21.945
VSAT- ATC	uitbreiding	40.000 per jaar*
STIP- IPS Violen school	OLP	19.656
STIP - Dalton school	OLP	9.020
STIP- Sterren school	Vervangende nieuwbouw	978.428
STIP- Sterren school	Nieuwbouw gymzaal	545.328
STIP- Sterren school	Peuterspeelzaal	222.596**
Stichting NOOR- Al Ayoub	OLP	16.829
J.H. Donnerschool	Uitbreiding	304.962
J.H. Donnerschool	OLP	24.414
	Gymzaal Oost	735.000
Totaal besteed budget		3.793.686
		222.596**
Totaal		3.571.090

Cursief gedrukt staan de posten die al eerder gevoteerd zijn door de raad

* bijdrage 2018 kan worden betaald uit ontvangen vergoeding van VSAT voor gebruik Groot Goylant

** de investering voor de peuterspeelzaal wordt door het schoolbestuur terugbetaald uit de inkomsten verhuur aan peuterspeelzaal. In die zin is het voor de gemeente een rendabele investering

Gesloten box onderwijshuisvesting

Stand van de gesloten box per 1 januari 2017 is € 251.099. Door meevallers tot mei 2017 komt daar € 475.000 bij. Het tekort voor het OHP 2018 komt uit op € 116.090. Binnen de gesloten box zijn hier dus voldoende middelen voor.

Oorsprong of doel	Toevoegingen	Saldo
Stand januari 2017		251.099
Mutaties 2017		
* lagere uitgaven HSV gymzaal	400.000	
* lagere uitgaven Elckerlyc	75.000	475.000
Prognose stand ultimo 2017		726.099
Tekort OHP 2018		116.090
Prognose saldo december 2018		610.009

6. Overzicht afwijzingen

In het Onderwijshuisvestingsprogramma staan, volgens wettelijke bepaling, de aangevraagde voorzieningen die **niet** gehonoreerd worden in een **overzicht**.

School	Omschrijving	Conclusie
Gooise Scholen Federatie	Herindeling Gooise Praktijkschool	Afwijzen, verantwoordelijkheid van schoolbestuur
VSAT ATC Laapersveld	Renovatie schoolgebouw	Aanvraag afwijzen voor 2018. Overleg met schoolbestuur vervolgen in afwachting van wettelijke regeling renovatie.
STIP Lorentzschool	OLP	Al budget voor gereserveerd
NOOR Al Ayoub	Uitbreiding inpandig	Afwijzen, verzoek overschrijdt nog niet de drempel van minimaal 90m ² tekort
ELAN	Renovatie Klimopschool gedeeltelijk inclusief gymzaal	Afwijzen, verantwoordelijkheid van schoolbestuur
VSAT Wilgetoren	asbestverwijdering	Deels afwijzen. € 12.685,-

7. Meerjarenplanning

	2018	2019	2020	2021
Wilgetoren in Cunera	415.705			
Nieuwbouw Sterreschool	1.523.756			
Upgrading gymzaal Montessorischool Centrum	245.000			
OLP's diverse scholen	140.888			
Gymzalen	735.000		365.000	
Bijdrage renovatie 2 scholen		400.000	400.000	
Uitbreiding Praktijkschool	131.329			
Verwijderen asbest Wilgetoren	74.450			
Uitbreiding J.H. Donnerschool	304.962			
Nog te verdelen middelen onderwijshuisvesting	-	1.096.000	1.096.000	2.680.000
Gereserveerd tbv Trappenberg	1.730.000			
Kostendeckende investering ten behoeve PSZ Sterrenschoo	222.596			
	5.523.686	1.496.000	1.861.000	2.680.000

Toelichting op de meerjarenplanning:

Ten opzichte van de meer jaren raming in het OHP 2017 hebben enkele investeringen een versnelling gekregen en is het op enkele punten noodzakelijk extra te investeren als gevolg van groei van het aantal leerlingen op de verschillende scholen. De aanpassingen zijn de volgende:

- Upgrading van gymnastieklokaal Montessori is van 2019 verplaatst naar 2018 en in hoogte van de vergoeding aangepast. Naar verwachting wordt eerder dan verwacht al in 2017 overeenstemming bereikt met een eigenaar van benodigde gronden zodat direct daaraan gekoppeld de upgrading en uitbreiding kan plaatsvinden;
- Op zes scholen is er sprake van een zodanige stijging van het aantal leerlingen dat het onderwijs leerpakket (OLP) moet worden uitgebreid. Deze kosten zijn eenmalig en niet eerder geraamd;
- Ten behoeve van de realisatie van gymnastieklokaal Oost is onder de rubriek gymzalen € 735.000 naar voren gehaald die eerder waren opgenomen in 2020;
- Door groei van het aantal leerlingen is het noodzakelijk zowel bij de praktijkschool als de Donnerschool de accommodatie uit te breiden. Deze kosten zijn niet eerder geraamd.
- Onvoorzien was de asbestsanering tijdens de verbouwing van de nieuwe De Wilgetoren. Deze kosten zijn niet eerder geraamd.

Alle onderdelen hierboven genoemd blijven binnen de door de gemeenteraad beschikbaar gestelde som van de meerjaren budgetten (2017-2020) van in totaal € 13.400.000. Voor 2021 is het gemiddelde door de gemeenteraad beschikbaar gestelde budget over de jaren 2021-2024 opgenomen.

Algemeen:

De jaarschijven na 2018 zijn door verschuivingen en bezuinigingen mager. Er zijn nog te verdelen middelen onderwijshuisvesting beschikbaar maar de verwachtingen voor extra noodzakelijke uitgaven zijn groot en realistisch door onder meer:

- Voortgaande leerlingengroei in het voortgezet onderwijs, terwijl de scholen inmiddels overvol zitten.
- Leerlingengroei in het bijzonder in Hilversum Oost, vanwege de bouwproductie daar.
- Nog niet in kaart gebrachte gemeentelijke verplichtingen voor renovatie van scholen.
- Nog niet in kaart gebrachte uitvoeringsprogramma Frisse Scholen
- Extra onderhoudskosten monumentale scholen, nog geen besluitvorming over.
- Consequenties voor onderwijshuisvesting voor passend onderwijs.

Uitwerking van de verschillende onderdelen zal in de loop van 2017-2018 plaatsvinden, waarna naar verwachting conclusies kunnen worden getrokken bij de kadernota 2018.

8. Voortgang Projecten in Uitvoering

Ook in 2018 lopen enkele projecten door die in 2017 in uitvoering zijn. De projecten die in 2017 worden uitgevoerd zijn:

- de Sterrenschool zal in het schooljaar 2017 zijn tijdelijke intrek nemen aan de Jan Blankenlaan waarna de huidige locatie aan de Huygensstraat wordt gesloopt om plaats te maken voor een nieuw gebouw.
- drie groepen van De Wilge zullen, bij de start van het nieuwe schooljaar, eveneens hun intrek nemen aan de Jan Blankenlaan.
- Villa Vrolik, dislocatie van de Lorentzschool op Anna's Hoeve, wordt nog voor de zomer opgeleverd. In het nieuwe schooljaar start de school op de nieuwe locatie, inclusief buitenschoolse opvang een en peuterspeelzaal.
- de Minckelersschool zal tijdens de zomervakantie 2017 verhuizen naar de locatie aan het Van t Hoffplein. Op deze locatie zal de afbouw van de school plaatsvinden.
- de locatie aan de Minckelersstraat wordt in gebruik genomen door het internationaal onderwijs.

- de verbouwing voor de renovatie van de Mozartschool is gestart in de zomervakantie 2017
- de renovatiewerkzaamheden van het gymnastieklokaal bij de Hilversumse School Vereniging is eveneens gestart in de zomervakantie 2017. Ook wordt daar gelijk een “sportschoolplein” aangelegd.
- haalbaarheidsonderzoek uitbreiding internationaal onderwijs is voltooid in 2017. Naar verwachting loopt de uitwerking door in 2018.

9. Krediet al vrijgegeven door de raad

In het OHP 2018 en de meerjarenplanning staan bedragen opgenomen die al eerder door de raad zijn goedgekeurd. Dit betreft:

Doel	2017
De Wilgetoren	€ 415.705
Sterrenschool	€ 1.523.756
Te verlenen	€ 1.939.461

10. Benodigd krediet voor programma 2018

Totale investering programma 2018	€ 4.150.000
Aframing Trappenberg	€ 1.730.000
Af: kredieten reeds vrijgegeven	€ 1.939.461
saldo	€ 480.539
Bij: overhevelen uit programma 2019	€ 300.000
Bij: overhevelen uit programma 2020	€ 735.000
Bij: rendabele investering Sterrenschool peuterspeelzaal	€ 222.596
Te verlenen	€ 1.738.135
Toevoegen uit gesloten box	€ 116.090
Totaal beschikbaar nog niet besloten projecten	€ 1.854.225

Na het vaststellen van het OHP 2018 door het college, wordt aan de raad gevraagd om de kredieten behorende bij het huisvestingsprogramma in totaal € **1.738.135** te verlenen.

11. Proces

Het college van B&W zal het bekostigingsplafond vaststellen, dat gedekt wordt door de jaarschijf 2018 van het reguliere onderwijshuisvestingsbudget 2018 (meerjarenraming).

Na definitieve vaststelling in het college van B&W, na het voeren van op overeenstemming gericht overleg in het Lokaal Educatief Beraad, van het OHP 2018, zal het in de Raad behandeld worden om de benodigde kredieten vrij te geven.

12. Voorgestelde beslissing

Het bekostigingsplafond vaststellen op € 5.301.090,- dat gedekt wordt door

- de jaarschijf 2018, € 4.150.000,- van het reguliere onderwijshuisvestingsbudget 2018 plus
- € 300.000,- van de jaarschijf 2019 plus
- € 735.000,- van de jaarschijf 2020 plus
- € 116.090,- uit de gesloten box